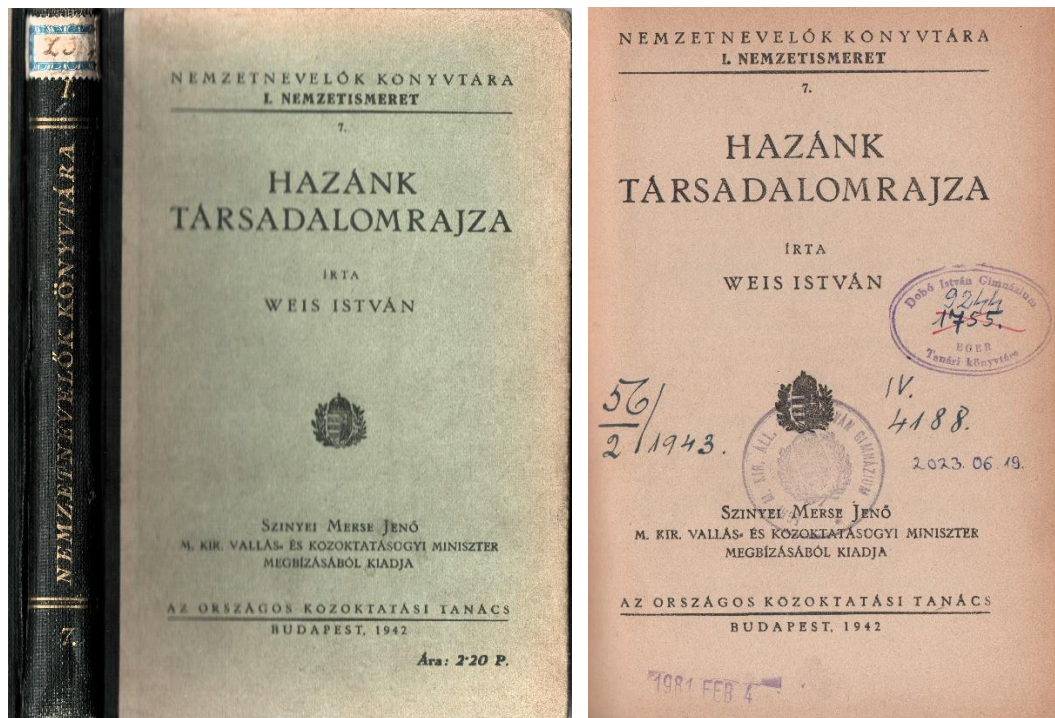

Hazánk társadalomrajza

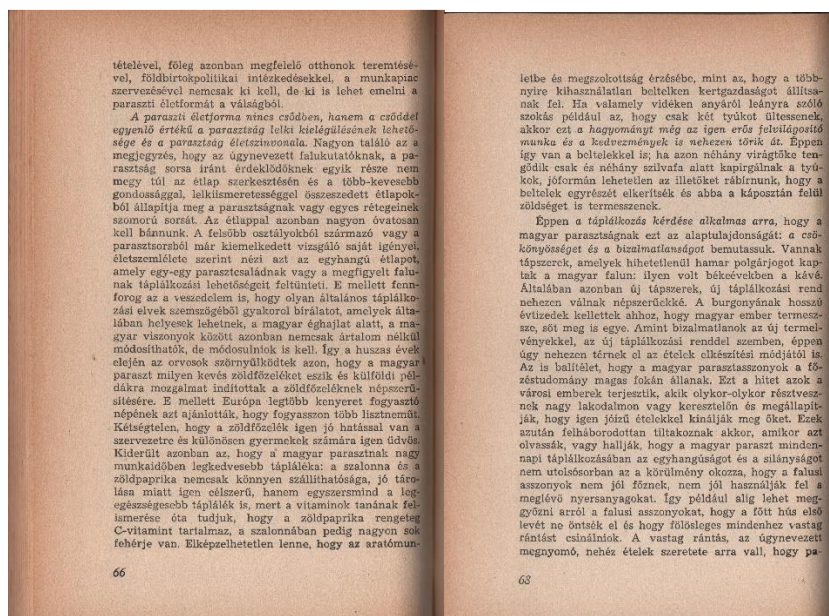
Weis István: Hazánk társadalomrajza. Budapest : Országos Közoktatási Tanács, 1942. 171 p. ; 19 cm.

„A társadalmi életnek egyik állandóan érvényesülő, noha sokaktól félreismert törvénye az, hogy az okozatok akkor is hatna, amikor az okok már megszűntek.” (10. o. 3. bek.)

Ez a könyvecske nagy beleéléssel és tudással próbál felvázolni egy neobarokk társadalmat, amely a magyar nagyságosok, méltóságosok, tekintetesek és az angol tiszteletreméltók világával egyidőben létezett és egy haldokló világ utolsó fellángolásaként tündökölt egy negyedszázadig.

„Van olyan hang, amely szerint a puszták népe rabszolgasorban él és még erkölcsi élete is a majorság kényurának: a tulajdonosnak, bérlőnek vagy intézőnek kényétől-kedvétől függ. Ezek a leírások túlzások.” 21. o. 3. bek.)

Apám a Horthy-rendszer közepén született. Apja, nagyapám, vasúti altiszt volt, nagyanyám háztartásbeli. Négy gyereket nevelt. Nem voltak jómódúak, pedig egy vasúti altiszt majdnem „könnyen viccelt” (már ha értik, mire gondolok...). Építettek kis házat, voltak állataik, kis földjük. Apám gyerekkora a Horthy-korszakra esett, s így mint a szerencsés sorsú, szeretetben felnövő embereknek, neki is élete egyik legboldogabb ideje volt ez a háború és nélkülözések ellenére. Elégedett volt, de gyakran emlegette, a három millió koldust: csak ők ne lettek volna!

Nesze neked koleszterin! Éljen a C-vitamin!

„A zsidóbirtokok igénybevétele és a zsidó haszonbérlok kiszorítása, a terhükre rótt igazi vagy vélt sérelmeknek véget vet, mint ahogy a földbirtok helyesebb megosztására irányuló törekvések, a nagybirtok természetes és jogi eszközökkel sietett porlódása egészen más vágányra állítja a kérdést. (21. o. 4 bek.)

Igen, erről is sokat hallottam. A Kun-tanya zsidó kézben volt. A legmodernebbnek számított a környéken. A gravitációt kihasználó kisvasúttal szállították a vasútállomásra a terményt, ami így került a világpiacra. Rend, tisztaság és munkafegyelem mindenütt. Persze napszámosnak nem volt könnyű az élete, de kegyetlenkedésről, megalázásról szó sem esett. A Protovin-kereskedésben minden szegény embernek volt hitele. Nem hagytak senkit éhen halni a zsidó tulajdonosok.

„A falusi tanítót ma sem becsülik meg annyira, mint ahogy megérdemelné.” (37. o. 3. bek.)

A falusi tanító úr hat évfolyamot okított egyszerre, egyetlen tanterembe. Ott aztán tényleg volt differenciált oktatás! Másként nem is ment volna. Persze fegyelem is volt: hátratett kéz, egyenes hát, csend, rend, fegyelem, figyelem.

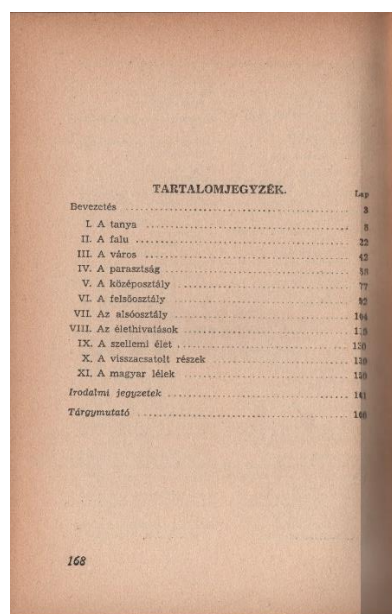
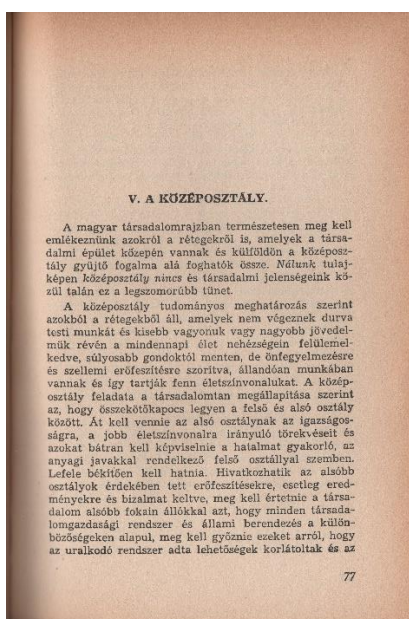
„Nemzeti hibáink legnevezetesebbje: a tegeződés felülről jött a középső rétegbe, de azt mérgezi meg legjobban; a hivatalnok vagy más középső rétegbeli ember boldog, ha a felsőbb osztálybeli tegezi: ezért cserébe minden szolgálatra kész...” (89. o. 3. bek.)

A legnagyobb magyar is egyetértett a tegeződés ősi magyar szokásával, de csak saját osztályán belül! Mégis tőle származik az „Ön” megszólítás és az önözés, állítólag. Manapság a korlátok

nélküli tegeződés sok problémát okoz az egyes generációk, és nem társadalmi osztályok, között. A megoldás talán az lesz, ha végre kihalunk, mi, „öregék”.

„Az arany vitézségi érem nem egy szegény béresfiút indított el az érvényesülés útján. A magasabb katonai rendfokozat adta tekintély sem enyészett el teljesen. Az zsellér, aki őrmester volt és parancsolt a nagygazda közvitéz fiának, nemcsak átvitt ebből a felé-alárendeltségi viszonyból valamit a békeévekre, hanem támaszt is kapott a zsellérsorból való kiemelkedésre. Vannak azonban olyan mozzanatok is, amelyek áltekinthetőségi jellegűek. A nagy testi erő, sőt a sikeres verekedési készség, vagy a szellemes közbeszólások is kiemelnek a falusi tömegből és olyanná tesznek, akivel számolni kell, akinek kielégítése nélkül mozgalom sikerre nem vezet.” (39. o. 3. bek.)

Igen, ilyenek is voltak bőven a falumban. Első világháborús hőst ugyan nem ismertem, de a vājogból épült házunk szigetelését egy Don-kanyart megjárt „jutasi őrmester” végezte...

Felfelé képvisel, lefelé megbékít: ma is ez a (nem létező) középosztály feladata!

Azért a korszellemet nem könnyű kizárnia, még egy tanult, humanista tudósembernek sem:

„Így alakult ki azután az a fonák helyzet, hogy a zsidóság csaknem egészében a középosztály helyét foglalta el.... Ez a térfoglalás mindenképpen káros volt. A zsidóság még akkor is bajt okozott, amikor mellékcélok nem vezették, mert a szellemi élet irányítását nem a magyar sajátosságok figyelembevételével végezte. Még nagyobb hátrány volt az, hogy a második, legfelsőbb harmadik nemzedék mohóságával és türelmetlenségével vetették rá magukat magyar életre, követésükre akarták kényszeríteni a magyar népet: azt kívánták, hogy a jóról, a szépről, hasznosról alkotott

fogammain az ő ízlésük szerint változtassa meg. A zsidóság nyugtalansága, felfele törekvése és önzése komoly társadalmi ellentéteket váltott ki; magasabb életszínvonalra törekvésük, vagyongyűjtési szenvedélyük éles fényt vetett a tömegek szűkölködésére még akkor is, ha a tömegek nyomorának nem közvetlenül ők voltak az okai.”(83-84. o.)

*„Végül az osztályokon kívüliek csoportjában kell megemlékeznünk **hazánk egyik csapásáról, a vándorcigányokról**, akik közbiztonsági, közerkölcsiségi és közegészségügyi nézőpontból egyaránt szégyenfoltjai Magyarországnak.” (114. o., 5. bek.)*

Végezetül pár szó szerzőnkéről. 1889-ben született Munkácson. A Tanácsköztársaság halálra ítélte. Jogászprofesszor lett. A két világháború között szép karriert futott be a szociológia és a közigazgatástan területén. 1933-ban az OTI vezérigazgatója lett! 1945 után a kommunisták meghurcolták: internálás, börtön, nyugdíjmegvonás. 1954-től alkalmi munkákból (éjjeliőr, portás) próbált nyugdíjjogosultságot szerezni 65 évesen! 1973-ban hunyt el. A régi világ hihetetlenül intelligens, nagypolgári családból származó értelmiségije volt, akit nem tudott legyőzni a műveletlenség szétáradása sem!

„Weis rendkívüli éleslátással vette észre a magyar társadalom – s különösen a középosztály – két jellemvonását. Egyrészt, hogy **mindenki többnek akar látszani, mint ami**, másrészt, hogy a különböző **magyar társadalmi osztályok kölcsönösen lenézték egymást.**”
https://real.mtak.hu/146021/1/2013_3_petras_0.pdf

Ma újból osztálytársadalomban élünk, hiszen az osztályok nélküli társadalomra irányuló kísérlet csúfosan megbukott. Remélem viszont, hogy nem tért vissza ez a száz évvel korábbi hibája középosztályunknak...

Eger, 2024. március 18.

Ujvári Csaba